

Європейська проєктна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 травня 2020 р.) / За ред. О. Гури, В. Меньяло. Запоріжжя: ЗНУ, 2020. С. 125-127.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З КУЛЬТУРОЮ РІДНОГО КРАЮ

С. Матвієнко

*Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя*

Перетворення в усіх сферах життя сучасної України, високі вимоги суспільства, держави, сім'ї, особистості обумовлюють необхідність радикальної зміни системи дошкільної освіти, які визначаються необхідність зміни когнітивно-орієнтованої парадигми, заснованій на отриманні та накопиченні знань, на особистісно-орієнтовану. Сутність цієї парадигми визначає опора на активність того, хто отримує знання. Таким чином дитина з об'єкту навчання та виховання перетворюється на повноправного суб'єкта освітнього процесу. Сучасні дослідження у галузі дошкільної освіти переконливо засвідчують, що традиційна практика переважного використання репродуктивних, пояснювально-ілюстративних методів навчання не здатна витримувати виклики часу.

У науковій літературі відзначається також необхідність використання в роботі з дошкільнятами активних методів навчання. Цій проблемі присвячені дослідження Л. Виготського, В. Давидова, О. Леонтьєва, І. Лернера та ін. Одним з активних методів навчання є проєктна діяльність, організація якої може забезпечити розвиток якостей, необхідних для формування готовності до освоєння універсальних навчальних дій. У роботах Н. Алексєєва, Є. Полат, А. Савенкова, Г. Селевко, В. Слободчикова та ін., представлені різні точки зору на організацію проєктної діяльності у навчанні учнів.

В основному у педагогічній і методичній літературі розкриваються підходи і механізм організації проектної діяльності в школі, у той час як організація проектної діяльності дітей дошкільного віку має свою специфіку. Таким чином, до теперішнього часу питання формування готовності до освоєння універсальних навчальних дій у дітей старшого дошкільного віку в проектній діяльності не знайшов достатнього відображення в спеціальних науково-педагогічних дослідженнях.

В останні роки здійснено ряд наукових досліджень, присвячених особливостям застосування проектного методу у роботу з дітьми дошкільного віку. У працях дослідників Н. Гавриш, М. Веракса, Л. Горбуленко, Ю. Буракової, О. Євдокімової, Т. Піроженко, М. Машовець, та ін. розглядаються методичні основи запровадження проектної діяльності в сучасний освітній процес закладів дошкільної освіти. Однією із пропозицій опису методу проект щодо його використання в ЗДО стала освітня технологія Т. Піроженко «Психолого-педагогічне проектування взаємодії дорослого і дитини», рекомендована до використання листом МОНМС України від 10.09.2012 № 1/9-639 «Про освітню розвиваючу технологію «Радість розвитку».

За визначенням Н. Бабінової, *проектна діяльність стосовно дошкільного віку* – це спільна діяльність дітей і дорослих, яка сприяє досягненню дидактичних цілей, спрямована на вирішення прийнятих і усвідомлюваних дітьми проблем, включаючи аналіз проблеми і постановку мети, вибір засобів для вирішення проблеми і досягнення мети, складання і виконання плану дій, і завершується отриманням відчутного практичного результату і рефлексією (Н. Бабінова, 2018).

Дослідники визначають наступну *типологію проектів* у залежності від виду домінуючої діяльності та мети проекту: дослідницькі, інформаційні, творчі, рольово-ігрові, практико-орієнтовані. У роботі з дошкільниками проектна діяльність охоплює різні напрями та види діяльності (пізнавальну, пошукову, ігрову, зображувальну, мовленнєву тощо).

Важливим напрямом роботи з дітьми є ознайомлення їх з рідним краєм – його історією, сьогоденням, культурою тощо. Регіональну культуру ми розглядаємо як модель життя, як об'єкт культурного простору, в який з моментународження включається людина, що проживає на території означеного регіону (С. Матвієнко, 2010).

Хоча питання залучення дітей до основ регіональної культури (у поліетнічних районах) знайшли відображення у теоретичних положеннях та працях методичного характеру (Л. Артемова, А. Богущ, Н. Бондаренко, Н. Гавриш, В. Лаппо, Л. Масол, Л. Калуська та ін.), до нинішнього часу практично не запропоновано конкретних технологій залучення дитини дошкільного віку до культурного простору регіону, перш за все, до його культурних традицій, народної творчості тощо.

Проектна технологія ефективна в ознайомленні дошкільників з рідним краєм за умови, що будуть представлені різноманітні прийоми та засоби навчання, які орієнтовані не тільки на потенціал навчальної або вихованості роботи, а також на самостійну діяльність дітей (індивідуальну та групову) протягом запланованого періоду організації освітньої роботи з дошкільниками.

Наведемо приклад запровадження пошукового проекту у роботі з дітьми старшого дошкільного віку на тему «Художник Сергій Шишко і Ніжин» (С. Матвієнко, А. Горбачова, 2017). *Метою проекту* було поглиблення знань дітей про постаті видатних митців України, життя яких було пов'язане із м. Ніжином (на прикладі творчості С. Шиска). Серед завдань реалізовувалися, зокрема: розширення знань дітей про живопис, навчити їх працювати з мистецькими альбомами творів живопису, познайомити з сучасними місцевими живописцями, в творах яких також представлено мальовничі куточки Ніжина; виховувати повагу до культурної спадщини свого народу, реалізувати власну творчість.

Окрім різних форм навчальної та виховної роботи з дітьми, використовувалися різні форми дитячого художнього краєзнавства – опосередкованого (перегляд добірок картин, відвідування «віртуальних музеїв»

тощо) та безпосереднього (відвідування художнього відділу міського музею, екскурсії мальовничими куточками Ніжина).

Використання проектної технології передбачає дотримання алгоритму діяльності, визначеного за проектними етапами. I етап, *мотиваційний*. Мета – викликати у дітей бажання включитися в спільний задум, ближче познайомитися з творчістю С. Шишка, дізнатися нову інформацію про рідне місто, його культуру. II етап, *інформаційний*. Мета – сформувати у дітей систему знань про творчість С. Шишка, пов'язавши її з «ніжинським» періодом життя митця. Засобами картини розширити знання дітей про історико-культурні пам'ятки міста; різні аспекти живопису. III етап, *репродуктивно-узагальнюючий*. Мета – надати дітям можливість практично застосувати знання, уміння та навички набуті на попередньому (інформаційному) етапі для успішної роботи над проектом, створити умови для відображення дітьми отриманих вражень в малюнках, розповідях. IV етап, *творчий*. Мета – реалізувати спільний творчий задум через розкриття творчих здібностей кожного з вихованців групи.

V етап, *рефлексивно-оцінний*. Мета етапу: проаналізувати разом із дітьми проведену роботу, закріпити стійкий інтерес дітей до культури рідного краю.

Отже, як засвідчили отримані нами результати запровадження проекту, підвищилися якісні характеристики обізнаності дітей із елементами культури рідного краю. Дошкільники з інтересом включалися до запропонованих вихователями форм роботи. Використання проектного методу дозволило більш ефективно організувати педагогічну роботу щодо ознайомлення дітей із навколишнім світом.

Список посилань

Бабинова Н. В. Формирование готовности к освоению универсальных учебных действий у детей старшего дошкольного возраста в проектной деятельности: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Челябинск, 2018. 28 с.

Матвієнко С. І., Горбачева А. Е. Картина як засіб ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з культурою рідного краю (на прикладі картин Сергія Шишка). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні*

науки. 2017. № 3. С. 201-205.

Матвієнко С. І. Регіональна культура як засіб удосконалення фахової підготовки майбутніх вихователів. *Імідж сучасного педагога*. 2010. Вип. 6/7. С. 37.